

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪУАНЧЛЫ ИШ

«Тюз жанына атлам»

Къабарты-Малкъарны уллу эллеринден биринде - Кахунда - бу кюнледе кѣп тюрлю жумушла тамамлагъан спорт комплекс ачылгъанды. Аны къууанчына республиканы оноучулары, Урван районну жамауатыны келечилери, белгили спортчула, школчула, аланы ата-аналары къатышхандыла.

Аланы алларында сѣлеше, КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков быйылгы жыл, Сочиде Олимпиаданы жылы болгъанын эсгертип, бизни къыралыбыз «битеу дуниягъа да деменнгили спорт къырал болгъанын энтта да бир кере кѣргюзтгенин чертип айтханды. Республиканы башчылары спорт бла ким да кюрешалырча онгла къурауну, дагъыда бийик класслы спортчуланы хазырларча мадарла этиуну андан ары бардырлыкдыла, дегенди. Кахунда спорт комплексни ачылыууна уа «тюз жанына атламды» деп, алай багъа бичгенди.

Бу элни акъсакъалы Шихарби Жемухов а, энди бютюн кѣп жаш адам физкультура бла кюреширигине ийнаннганын айтып, республиканы оноучуларына экономикада халны игилендируу жаны бла мадарла этгенлери, аны жашау магъаналы бѣлномлерине бютюн улду эс бургъанлары ючюн жүрек ыразылыгын билдиргенди.

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъанны эмда Правительствосуну пресс-службасы.

Къырал жумушла

Юрий Коков Урунуу эм халкъны иш бла жалчытыу жаны бла федеральный службаны башчылары бла тюбешгенди

Тюнене КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Ю.А.Коков Урунуу эм халкъны иш бла жалчытыу жаны бла федеральный службаны башчысыны орунбасары И.И.Шкловец эмда болушлукъчу А.П.Семухов бла тюбешгенди. Ала иш хахъ тѣленменгенден жыйылган борчдан къутулууну, бюджет сферада айлыкъны кѣторюуну, урунуу халаны игилендирууну юсюнден сѣлешгенди.

Ушакъны кезиунде РФ-ни Президентини 2012 жылда 7-чи майда чыгъарылгъан Указларын толтурур мурад бла Урунуу къырал инспекциясы Къабарты-Малкъарда бюджет организацияланы тинтгенини юсюнден айтылгъанды. Саулай алгъанда, республикада «жол карталада» белгиленген баш жумушла толтуруладыла, алай озгъан кезиуде бир къауум бузукълукъла да этилгенди, деп белгиленгенди. КъМР-ни Правительствосуну аланы тюзетирге бююрулгъанды.

Юрий Коков И.И.Шкловецге бла А.П.Семуховге Къабарты-Малкъарда халкъны иш бла жалчытыу бла байламлы халгъа эс бургъанлары эмда анга къайгыргъанлары ючюн жүрек ыразылыгын билдиргенди.

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъанны эмда Правительствосуну пресс-службасы.

Жазылыу - 2014

Хурметли жамауат!

Сиз бир тюрлю сылтау бла 2014 жылны биринчи жарымына «Заманга» жазыламай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге онг барды. Мартны 25-сине дери жазылыуну жарашдырсагъыыз, ана тилибизде чыккыган газетни 1-чи апрельден алып башларыкъсыз.

Жазылыуну юч айгъа багъасы - 201 сом 66 капекди.

Бизни индексибиз - 51532

ИШЧИ ЖУЛОУЧУЛУКЪ

Министр кѳрген затларын жаратханды, врачлагъа ыспас этгенди

Тюнене РФ-ни саулукъ сакълау министри Вероника Скворцова, Борчлу халда медицина страхованыяны федеральный фондуна башчысы Наталья Статченко, Росздравнадзорну таматасы Михаил Мурашко иш бла Къабарты-Малкъарга келгендиге. Бек алгъа къонакъла бир-бир саулукъ сакълау учреждениеяны ишлери бла шагъырейленгендиге.

Федеральный министр Нальчички аэропортунда КъМР-ни Башчысы къулугъун болжалды халда толтурган Юрий Коков тюбегенди. Ала эм алгъа 1-чи номерли поликлиникада болгъанды. Аны баш врачы Аулият Каскулова поликлиника 75 миң адамга къарагъанын, врачла эки смен бла ишлегенлерин, битеу да учрежденида 38 тюрко медицина болушлукъ этилгенин, былтыр а аны лабораториясы 632 миң анализ тинтенин айтханды.

Ол билдиргенича, саулукъ сакълау модернизациясыны хайырландырма эмда ол жаны бла баш маъналы миллет проект чекленинде поликлиникагъа медицина оборудовани келтирилгенди. Алай аны мекемы уа 1937 жылда салынганды, Улуу Ата журт урушун кезиунде мында госпиталь болгъанды, 1960 жылгъа деру уа Ич ишле ми-

нистерство орналгъанды. «Мекям саулукъ сакълау сферагъа деп ишленгенди, алай биз аны иги халда тутаргъа корешебиз, дайым да ремонт этгенлей турабыз», - дегенди Каскулова.

2011 жылдан бери уа электрон регистратура ишлейди. Алай республикада компютерле, Интернет бла хайырландырганланы саны алыкъа алай кѳп тийюлдю. «Адамла, алгынча, телефон бла сѳлеширге, неда кеслери келип, талон алыргъа сюеди», - дегенди Аулият Фуадовна. Вероника Скворцованы электрон регистратура ишлеймиди деген сорууна жуап бере. Министр бу амалны кенг хайырландыргъа, адамланы арасында ангълатуу ишни бадырдыргъа тийишли болгъанын чертгенди.

Юрий Коков проблемаланы юслеринден билирге суйгенди. Каскулова айтханыча, жети жыл

мындан алгъа «Саулукъ сакълау» миллет проектни болушлукъу бла диагностика аппаратура келтирилгенди. «Ол бюгонд да хайырландырылып турады, алай аны болжалы уа бошалгъанды. Дагъыда УЗИ аппарат да келтирилген эди, алай ол жыл бла жарым ишленгенди. Бюгонд да бузулду», - дегенди ол.

Къонакъла ЭКГ-ны, флюорографияны кабинетлеринде болгъандыла, дагъыда саусузла кюндюз турган стационар бла да шагъырейленгендиге. Вероника Игоревна врачланы айлыкъ хакълары юсюнден да соргъанды. Каскулова билдиргенича, докторланы хакълары 27 миңнге, медрестраланы уа 10 миңнге деру кѳбейтилгендиге. Скворцова, поликлиникада кѳргени бла ыразы болгъанын айттып, врачлагъа ыспас этгенди.

Ызы бла ала кардиология арада болгъандыла. Мында уа реанимацияда, функциональный диагностика эмда хирургия бѳлюмю иши бла шагъырейленгендиге. Араны баш врачы Нодар Шарданов билдиргенича, саулукъ сакълау модернизациясыны чекленинде бери жангы оборудовани келтирилгенди.

Вероника Скворцова жореклепери ауругъанлагъа терк медицина болушлукъ этиу къалай къуралгъанын билирге суйгенди. Нодар Абуевич айтханыча, саусузну бери республиканы къайсы жеринден да 40 минутха жетдирирге амал барды, болмаса уа, саусузну кардиограммасын терк медицина болушлукъ машинада алдырып, аны араны врачларына ММС билдириуну болушлукъу бла жиберирге, терк окъуна консультация алыргъа онг барды.

Вероника Скворцованы кадрла бла жалчытуу къалай къуралгъа деген сорууна, жуап бере, Шарданов врачланы, ол санда анестезиологлары да, бек игилери сайлап алгъанларын, аланы билимлерине излем уллу болгъанын чертгенди.

Республикалы клиника больницада уа къонакъла къан тамырлагъа бакъган ара бла шагъырейленгендиге. Ол алыкъа ишлеп башламагъанды, болсада битеу техника бла жалчытылыпды. Анда 60 саусузга жер барды, ол санда реанимацияда 30 жер.

Къан тамырлагъа бакъган араны таматасы Заурбек Кожаев билдиргенича, ала ишлерге толу-

сунлай хазырдыла. Баш магъана уа специалистлеге бериледи. Бюгонлюкте арада юч жаш врач ишлейди, аладан бири Ислам Борукаведи, экинчиси - Марьяна Акбаева Ростовда ишлеп тургъанды, энди Нальчыкте къайтханды. «Ол бек билимли къызды, анга бек ышанабыз», - дегенди Кожаев. Энтта бир врач Гулиянаны къыз - былтыр ординатураны бошагъанды, Польшада билимни ѳсдорюп келгенди. Болсада ал заманда операцияланы бардырыргъа федеральный клиникаладан белгли врачланы чакъырыргъа тюшеди.

КъМР-ни саулукъ сакълау министри Ирма Шетова билдиргенича, мында жылгъа къан тамырлагъа 200 операция бардырыргъа план салыннганды. Бюгонлюкте уа къан тамырланы аурууларын, ол санда инфарктны эмда инсульту, профилактикасы жаны бла уллу иш бардырылады.

Кюнню экинчи жарымында уа КъМР-ни Правительствоуну юйюнде республиканы саулукъ сакълау учрежденияларыны таматарлары бла кенеш болгъанды.

ТОКЪЛАНЫ Фатима.

КЕНГЕШ

Къабарты-Малкъар Шимал Кавказны медицина арасы боллукуду

Тюбешуино ача, Юрий Коков арт жыллада къыралда саулукъ сакълау сфераны айнытуугъа уллу магъана берилгенин чертгенди. Анга уа Россейни Президентини май указлары, аны Федеральный Жыйылыгъа этген Посланиясында белгиленинген жумушла да шагъатлыкъ этдиле.

Юрий Коков халкыны саулугъун иглендируу Къабарты-Малкъарны айнытууну стратегиясында баш магъанала жумушладан бири болгъанын чертгенди. Республикада сфераны модернизациясы бардырылады, аны бла бирге уа учреждениеяны миок-техника базаларын иглендирирге, саулукъ сакълау индустрияда технологияланы синдирирге тийишлиди.

Бюгонлюкте саулукъ сакълауно юч даражалы системасы кийриледи. Алай, Юрий Коков айтханыча, республикада аны биринчи бѳлюмю арха къалды, жер-жерледе адамланы саулукъларына тагъыу иги къуралмагъанына баргъыула кѳпдюле. «Аны кетерирге, элдеде саулукъ сакълауно ишин иглендирирге тийишлиди», - дегенди ол.

Сабийликни эмда аналыкыны къорулаула да энчи магъана бериледи. Балачыкыны туугъуну окъуна саулугъуна багъаргъа, ауруланы профилактикасын бардырыргъа керекди. «Перинатальный араны битдирек, биз бу буйрыкланы толтуруулыкъмыз. Мен былайда Вероника Скворцованы араны къурулушун андан ары бардырыргъа болушаны ючюн ыразылыгъымы айтырыкъ эдим. Бюгонлюкте республикагъа бу жумушлагъа 644 миллион сом бѳлюнгенди», - дегенди Коков.

Ол медицина кадрланы юслеринден да айтханды. Юрий Александрович оном этгенича, врач усталыкыны дарагасын кѳпорюрге керекди. Анга уа къыралны башчысы май указлары да себеплик этерикдиле: медицинада ишлегенлени хакълары кѳбейтилгени бла медицинагъа жаш адамла аслам келгенди. Республикада уа врачны айлыгы орта эсеп бла 26 миң сом болгъанды. «2018 жылгъа деру уа аны 55 миң сомга жетдирирге

РФ-ни саулукъ сакълау министри Вероника Скворцова тюнене Нальчыкте КъМР-ни Правительствоуну юйюнде республиканы саулукъ сакълау учреждениялараны башчылары бла кенеш бардырганды. Анга КъМР-ни Башчысыны къулугъун болжаллы халда толтурган Юрий Коков да къатышханды. Жыйылууда бу сферада модернизация эмда РФ-ни Президентини 2012 жылда май айда этген указлары КъМР-де къалай толтурулгъанларына къаралганды.

борчлу», - дегенди. Сѳзюно ахырында Юрий Коков саулукъ сакълаула дайым да тутхулукъу этип турлугъун чертгенди. «Модернизацияны жумушлары ахырына жетдирлибизге ишеклик жокъдур», - деп къошханды ол.

Вероника Скворцова уа эрттенликте бир къауум саулукъ сакълау учрежденида болгъанын, алада иги жанына тюрлениуле кѳргенин айтханды. «Юрий Коков буйрык сферагъа энчи кѳздѳн къарагъанын ючюн ыразылыгъымы айтырыкъ эдим», - дегенди.

Жетишимле бла бирге уа энтта тамамланылыкъ жумушла да кѳпдюле. Аланы къысха заманын ичинде толтурургъа керекди. Биринчиден а, хар регионда да бийик технологияны, инновациялы медицинаны синдирирге тийишлиди.

Аны ючюн а, бек алгъа саулукъ сакълау системаны биринчи даражалы бѳлюмюно ишин иглендирирге керекди. «Битеу дунияда да саусузга болушлукъну 60 проценти биринчи даражалы бѳлюмледе этиледу: ауруланы профилактикасы, харкюнюк болушлукъ, саулукълу жашауну жорукъларын жайыу эм башхала. Экинчи даражалы бѳлюм а аурууладан ѳлгенлени санын азайтуу бла къоршеди, ючюнчю даража - бийик технологиялы болушлукъду: онкологиягъа багъыу, хирургия операцияла бардырыу эм башхала. Мындан ары уа саусузлагъа бийик технологиялы болушлукъ регионун кесинде берилерча этилди. Къабарты-Малкъарны ол жаны бла битеу онглалары бардыла, бек алгъа профессионал билимли врачларыгъыз бла ѳхтемленерчады. Саулукъ сакълау министрство уа сизге кадрланы окъутургъа болушурга хазырды», - дегенди ол.

Жыйылууда министрни орунбасары Татьяна Яковлева да сѳлешгенди. Ол РФ-ни Президентини май указлары Къабарты-Малкъарда къалай толтурулгъанларынын юсюнден айтханды. «Биз хар федеральный округда да бир регионну айырып, аны округну медицина арасына буругъа муратыбыз. Север-Кавказ федеральный округда уа биз Къабарты-Малкъарны сайлагъаныбыз. Сизни алай болурга битеу онглаларыгъыз барды, бек башы уа - ишлерге, айныргъа итинулюк кѳрүнѳп турады», - дегенди.

Май указла къалай толтурулгъанларынын юслеринден айтханды уа, 597-чи, 598-чи эмда 606-чы указлада саулукъ сакълау жаны бла буйрыкъла бардыла. Аладан биринде медалкени айлыкъ хакъларын кѳбейтмуно юсюнден барады сѳз. Ол КъМР-де тийишлисика толтурулганды.

Указлада къан тамырланы аурууларындан, онкологиядан, туберкулѳздан ѳлгенлени санын азайтыргъа кереклисини юсюнден да айтылады. Къабарты-Малкъар план кѳрѳмдюлени толтурулмагъанды, жалаанда туберкулѳздан ауругъанланы санын азайтыргъа онг чыкъгъанды. 2013 жылда туугъан сабийлени саны ѳлген адамладан кѳп болгъанды. Ол арт он жылы ичинде биринчи жер болгъанды. Алай КъМР-де уа ол ѳлчѳм толтурулмагъанды, ол угъай, ѳлгенлени саны 2,5 проценте кѳбейгенди. «Алай туугъан заманда ѳлген сабийлени санын а гига да азайталгъансыз», - дегенди докладчы.

РФ-де онкологиядан ѳлгенлени саны да азайтылы барады, алай КъМР-де уа ол жаны бла кѳрѳмдюле атырык бек къуандырмайдыла - онкологиялары болгъан адамланы саны ѳсгенлей бара-

ды, деп чертгенди Яковлева.

Ол салукъ сакълауно учреждениаларны асламы Нальчыкте орналгъанларын, элдеде медицина болушлукъ ахырда жокъну орунуна жеттенин да айтханды. «Аны ючюн а битеу аурулукъ да терк медицина болушлукъну службасына жетеди. Адамла профилактика ишни бардырмайдыла, терапевтлеге жорюмедиле. Скорыйге сѳлешиде, ала саусузну больницагъа жетдирдиле - аны бла чекленип къалады битеу болушлукъ. Алай, Вероника Скворцова айтханыча, медицина болушлукъну 60 проценти саулукъ сакълауно биринчи даражалы бѳлюмлери толтурургъа борчлудула», - дегенди ол.

Кенгешде Росздравнадзорну башчысы Михаил Мурашко, Борчул медицина страхованыяны федеральный фондуна таматасы Татьяна Статченко, РФ-ни Саулукъ сакълау министрствосуну бир-бир департаментлерини таматарлары да сѳлешгенди. Ала дарманла бла жалчытууну, ахчаны агулу жоюуну, медицина учреждениеяны кадрла бла жалчытууну юслеринден айтханды. Быйыл керексиз къоранчаланы азайтып, 200 миллиард сом табаргъа кереклисин белгилегенди. Ол ахча бийик технологиялы медицина болушлукъну жумушларын синдирирге берилликди.

Ахырында Юрий Коков Вероника Скворцовагъа эмда аны биресине келгенлеге ыразылыгъынын энтта бир жер айтханды. Ол саулукъ сакълауно иглендируу баш мурадланан бири болгъанын чертгенди. Юрий Александрович Нижний Черекде сабийле ууланганда федеральный клиникаланы врачлары алагъа терк окъуна болушлукъ этгенлерин эсерттип, аны ючюн да ыразылыгъын айтханды.

Къабарты-Малкъар РФ-де саулукъ сакълауно 2020 жылгъа деру айнытууну къырал программасына къошулгъанын да билдиргенди Коков. «Специалисттерибиз саулукъ сакълау системабызын иги жанына тюрендириллыкъларын ишекис айталлыкъма», - дегенди ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Интурмаркет-2014

Туризм жаны бла аламам онглалары барды

Москвада туризм жаны бла «Интурмаркет-2014» деген халкъла аралы кѳрмѳч бардырылганды.

Ары къатышхан Болгария, Турция, Кытай, Венгрия, Египет, Италия, Испания, Греция, Норвегия, Прибалтика, Марокко, Тунис эм да дагъыда башха къыралла кеслерини экспозицияларын кѳрѳтгендиле. Быллай кѳрмѳч ара шахарыбызда жыл сайын бардырылады. Анга къвараргъа келген адамланы саны жыл сайын кѳпен-кѳп бола барады. Ала стѳндеге къарап сагъынылган къыралланы туризм бѳлюмлери бла толурлак шагъырейленди. Алайда артистленижурлагъанлары эм бири бирден аламам миллет азыкълада, баам, адамны кѳлѳн кѳрѳредиле.

Россейни экспозициясы Шимал Кавказы республикаларындан къуралгъаны себепли аланы санында Къабарты-Малкъар да болгъанды. Ары КъМР-ни Спорт министрствосуну, Курортта эм туризм жаны бла къырал комитети, «Курорт-Элбрус» ачыкъ акционер общество, «Элбрус-Сервис» туризм жаны бла компания эм Элбрус районда орналган къонакъ юйлени келечилери къатышхандыла.

Республикагъа къонакъгъа келирге суйгенлеге уллу плазма телевизорда Минги тауну тийресинде болган ариулыкъну эм туристле хайырландыргъа инфраструктураны юсюнден документли фильм бла видеоорликле кѳрѳтгендиле. Билдириу жаны бла тау-лыкъа жолланы, алгынчыны эм адам эс бурурча талай затны юсюнден ачыкълагъан буклетле юлешингендиле. Гара сууну ичрге суйгенле да кѳп болгъанды. Эсизиге салайыкъ, Къабарты-Малкъар «Интурмаркетте» жыл сайын тири къатышды. Туризм жаны бла ишлегенле быллай халкъла аралы кѳрмѳчде республикабызын бу сферада амаларын саулуд да дунягъа ачыкъларча аламам онг болгъанын белгилегенди.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус районну администрациясынын прѳсс-службасы.

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Бюджет сферада урунганланы айлыклары не халдадыла?

Биринчиден, Россейни башчысыны «Кырал социальный политика жашауда бардыруну юсунден» 597-чи номерли Указы КъМР-де къалай толтурулганына къаралганды. Анда сёз бюджет сферада ишленгенли айлык хакъларын кёбейтиуню юсунден барады. КъМР-ни уруну эм социальный айнытыу министри Тубейланы Альберт айтханыча, буйрукъ толтурулганды: билим бериуде, саурукъ сакълауда, культурада, социальный сферада ишленгенли хакълары керекли ёлчемге дери кёбейтилгенди. Жаланда элдеде культура учрежденилада ишленгенли айлыкларынын керекли мардагъа жетдирирге онг болмагъанды.

Бюджет сферада урунганланы хакъларын ёсдюрюуге 1,6 миллиард сом къоратылганды. Сёз ючюн, билим бериуде хакъ 32,8 процентге кёбейтилгенди. Алай бла устазланы хакълары былтыр орта эсеп бла 20,4 минг сомгъа жетдирилгенди, сабий садлада ишленгенлики – 16,8 мингге, къошакъ билим берген учрежденилада уа – 14,3 минг сомгъа дери.

Саурукъ сакълауда, социальный айнытыуда да план кёрюмдуле толтурулгандыла. Болсада алыкъа тамамланмай къалган жумушла да бардыла. Тубейланы Альберт айтханыча, социальный ишчилени эмда орта медицина персоналны хакълары керекли ёлчемге жетдирилгенди.

Аны бла бирге уа бир-бир учрежденилада иш хакъны ёсдюргенде деп, кеслеру уа алай этмей, жаланда тарихлени семиртп кёргозтген кезиуде ачыкълангандыла. «Алай биз дайым да тинтиуде бардырабыз. Учреждениланы таматарлары терс отчётла берселе, ала терс окуна ачыкъланырыкъларын ангылап, энди алай бузукълыкъла этмейдиле», - дегенди министр. Быыл а бюджет сферада ишленгенли хакъларын кёбейтирге 1,083 миллиард сом керекди.

Указда сакъатланы иш бла жалчытыуню юсунден да барды буйрукъ. Тубейланы Альберт билдиргенича, былтыр республикада саурукълары осал болган 99 адам ише тохташханды, алагъа энчи ишчи жерле къураулгандыла.

Премьер-министри орунбасары Ирина Марьяш, сёзге къошула, айлыкны кёбейтени бла бирге бюджет учрежденилада ишленгенли толтурган жумушларына качественлы итилендирирге борчул болгъанларын эсгертенди. «Учреждениланы таматарлары ахчаны аяулу къоратыргъа, кеслеру да файда тюрююргоге юйренирге керекдиле», - дегенди.

Жыйылыуда «Саурукъ сакълау сферада къырал политика» деген 598-чи номерли Указ къалай толтурулганына да къаралганды. Саурукъ сакълауны министри Ирма Шетова айтханыча, документе жоллада авариялада, къан тамырла бла байламлы ауруладан, онкологиядан, туберкулёздан ёлгенлени санын азайтыуню юслеринден барады сёз. Дагъыда туугъан заманда ёлген сабийлени санын азайтыу жаны бла да бардыла буйрукъла.

КъМР-ни Правительствосуну кезиуде жыйылыуунда РФ-ни Президенти Владимир Путин 2012 жылда май айда къабыл кёрген Указлары Къабарты-Малкъарда къалай толтурулганына къаралганды. Министрле дагъыда онбеш чакълы бегимни проектин сюзюп, аланы къабыл кёргенди. Жыйылыуню премьер-министр Константин Храмов бардырганды.

Министр келтирген шартлагъа кёре, жолда аварияда ачыгъанланы медицина учрежденигъа жетдиригичи ёлгенлерини саны азайганды. Ол а терс медицина болушлукъ берген станцияланы ишлери игиленгенни, катастрофаланы медицинасы къуралганы эмда травматология ара жангы оборудование бла жалчытылынганны бла байламлыды.

Республикада туберкулёзну жайылууну бир аз тохтатыргъа онг чыкъганды. Ол а диспансеризацияны эмда диагностиканы игиленгенни хайырындан болганды. Алай онкология кенг жайылып барганы уа жарсылуу шарт болгъанлай къалады. Былтыр 2184 адамгъа салыннганды аллай диагноз, аладан 170-синде аурууну багъаргъа онг болмагъаны тохташдырылганды.

Къан тамырланы ауруудары да бек жайылгандыла. Андан ёлгенлени санын азайтыр мурат бла республикада энчи арала ишленди. «Жуукъ заманда мыйыгъа эмда жоректе операцияланы кесибизни учреждениялада этерикбиз. Быыл 200 операция бардырыргъа план барды, алай бла сауузларыбызны башха регионлада клиникалагъа жиберир кереклиси болукъ тойюлдю», - дегенди Шетова.

Ол инфарктдан эмда инсульдан ёлгенлени санын азайтыу жаны бла къаллай жумушла толтурулганылары юсунден да айтханды. Министр оюм этгенича, бек алгъа адамланы арасында ангылатыу ишни бардырыргъа тийишди. Ол мурат бла ведомство инфаркт неда инсульт болган адамны терс окуна къалай ачыкъларгъа боллугъуну

юсунден брошюрала басмалангандыла, орамлада социальный реклама барды, Интернетде социальный сетледе ангылатыу иш бардырылады.

Жыйылыуда билим бериуде эмда демографияда къырал политика къалай тамамланганы да сюзюлгенди. Константин Храмов битеу докладлагъа тынгылагъандан сора кесини орунбасарларына хар сферада да болумну тинтип турургъа, указланы жашауда бардырыу жаны бла ишчи къауумну жыйылыуларын ай сайын бардырыргъа буйрукъ бергенди.

Ызы бла Правительствону бегимлерин сюзюуге кёчгенди. Биринчиден, Черек, Элбрус, Зольск эм Чегем районлада турист-рекреация энчи экономика зона къурау жаны бла келишимге къошакъла къабыл кёрюлгенди. КъМР-ни экономиканы айнытыу министри Мусукланы Алий айтханыча, планла тамамланган жумушла бла келишдирилгенди.

Быйылдан башлап орамлада реклама конструкциялары орнатырдан алгъа, аланы схемаларын жарашдырып, жер-жерли администрацияла бла келишдирирге керекди. Аллай жорукъ «Рекламаны юсунден» Федеральный законгъа кийирилгенди.

Анга тийишлиликде КъМР-ни Къурулуш эм жашау журт-коммунальный министрствосуну энчи бегим хазырагъанды. Министр Анзор Тутуков айтханыча, орамлада реклама конструкцияла элни, шахарны тыш сыфатларын бузмалгъа керекдиле.

Кенгешде былтыр республикалы бюджет къалай толтурулганы да сюзюлгенди. Финанс министрни къуллугун толтурган Ирина Мишкова билдиргенича, 2013 жылны бюджетти 1,4 миллиард сом дефицит бла жалчытылганды. Файдала 23 миллиард, къоранчла уа 24 миллиарддан аслам болгандыла. Ирина Мишкова айтханыча, бюджет социальный магъаналы болганды. Къоранчланы 66 проценти айлык хакъны эмда тюрлю-тюрлю пособияланы, льготаланы, стипендияланы тейлеуге къоратылганды. Аны бла бирге республиканы къырал борчу 4,8 миллиард сомгъа жетгенди, андан жартысы банк кредитдиле.

КъМР-ни Правительствосуну къауум тюрленгенни бла байламлы Басма эм асламлы коммуникацияла эмда КъМР-ни жер эмда ырыксы халла жаны бла къырал комитетлерини ишлерини низамын къурау жаны бла бегимле да къабыл кёрюлгенди. Кенгешде дагъыда башха бегимлене проектлери сюзюлюп, къабыл кёрюлгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Проект

Керти шухлюккуну тутуругъу

Прохладныде «Единая Россия» политика партианы андагъы бёлюмю эм жер-жерли администрацияны башламчылыкълары бла «Куначество - залог единства» деген проект жашауда бардырылганды. Аны чеклеринде Прохладан, Терк эм Чегем районладан онсегиз юйорден жашчыкъла беш кюнню ичинде бир билеринде къонакъда тургъандыла. Ала къонакъбайланы жашау болумлары бла, адеит-тёрелери, динлери, тарыхлары бла да толуракъ шагъырейленгендиле.

Прохладныде партианы бёлюмюне башчылыкъ этген Ольга Коба билдиргенге кёре, проектни бардыруну баш магъанасы республикада миллетлени арасында бир бирни ангылаулыкъ, мамырлыкъ дегенча затла кюч ала барыча этюду.

«Куначество - къонакъбайлыкъ этиу» деген сёз Кавказда бурун заманладан бери жюрюген сыйлы адетди. Адам къонакъда турса, жашагъан юйорюню жашауун, аны бла бирге уа миллетни юсунден да игирек билирге керекди. Бу ише къоншу- тийре, саулай эл да уллу болушлукъ этдиле.

Проектни бошалгъаны бла байламлы къууанчы ингир бардырылганды. Мында юйорле энтта да бир кере кёрюшгенди, бир билерине ырызлыкъларын билдиргенди, кеп жылланы шухлюк жюрююрго айтхандыла. Партианы бёлюмю уа алагъа эсде къалырча саулагъа этгенди.

Бизни корр.

Банк

Сабанчылагъа - кредитле

Озгъан жыл «Россельхозбанкны» Къабарты-Малкъарда орналган филиалы эл молкде урунганлагъа 414,6 миллион сом кредит бергенди. Ол сумма битеу да республикада агропромышленный комплексге бёлюнген ырыкхыланы 95 процентин тутады.

«Кредитле асламысында эл молк продукцияны чыгъарганлагъа, аны жарашдыргъанлагъа, сакълагъанлагъа эм алай ишле бла кюрешип башлайбыз дегенлеге берилди. Финанс учреждениладан ёнкюч алама деген адамны, ол суммадан сора да, къолунда да бир кесек ырыкхысы болургъа керекди.

Кредитни артха къайтарыуну графигин банкда ишленген адамны финанс болумуна кёре алай жарашдырадыла. Башхача айтханда, чыгъарган неда жарашдырган эл молк продукцияны сатып, файда къачан алып тебирерик эсе да, ол кезиуде ёнкючно асламысын берирге болукъдула, дегенди башха сагъынлган финанс учреждениланы таматасыны орунбасары Ахмед Накацев.

Банкны филиалы эл молкде урунганлагъа кезиуде сабан ишлени бардырыргъа быйылгы жылы биринчи кварталында 243,8 миллион сом ёнкюч берликди. Бююнлюкге эллиле, ол суммадан 220,3 миллионун алып, хайырлана турадыла, дагъыда 20 миллион сом алыргъа заявка барды. Битеу да сабан ишлени бардырыргъа быйыл 464 миллион бёлюнорюкю, деп билдиргенди «Россельхозбанкны» республикада филиалыны пресс-службасыны башчысы Олег Хашукаев.

АЗРЕТЛАНЫ Хасан.

Нальчик шахар округда 2014 жылда 18-чи мартда Кырымны къарындаш халкъларыны тарых сайлаулары жанлы болуп бардырылган битеуреспубликалы митингни

РЕЗОЛЮЦИЯСЫ

Бююн, 18-чи мартда, Россейни Президенти Владимир Владимирович Путин Федеральный Жыйылыуыгъа этген чакъырыу сёзюнде Кырым Республиканы бла Севастополь шахарны Россей Федерацияны составына кириуню юсунден онуюларын къабыл кёргенди. Биз къырал башчыбызны ол оную жанлыбыз эмда Кырымны къарындаш халкъларын тюзлюк хорлагъаны бла алгышлайбыз, аланы Россейге къошулгъанларны къууанчын ала бла бирге этебиз, «Юйге хош келигиз!» - дейбиз.

Аны бла бирге Украинада бола турган ишле да бизни, Россей Федерацияны граждандарын, тынгысыз этмей къоймайдыла, алагъа биз жюрегибиз къыйналып къарайбыз. Бир-бир миллетти украинлы биригиулени башчыларыны Россейни террорчулук ишлени кючлендирирге керекди дегенлери, Россей Федерацияны граждандарын илшаннга салып ёлтюрюрге чакъыргъанлары, Украинаны юг-восток жанларында жашагъанланы мамыр акцияларына къатышханлагъа чабыуулукъ этиулери, провокациялары ол къыралда хал бек осал, къоркъуулу окуна

болгъанына шагъатлыкъ этдиле.

Биз къарындаш Украинаны кеслерини сейирлеринде хайырланьыргъа кюрешген, анда жашауну иш этип бузгъан АБШ-ны бла Евросоюзну алдауду, бетисиз политикаларын къаты терлейбиз. Россей Федерацияны Президенти Владимир Владимирович Путинни Украинаны жеринде жамауат-политика ырахатлыкны къайтарыугъа эм аны сакълаугъа бурулган мадарларын дурсу кёреби.

Биз, нальчикде бардырылган битеуреспубликалы митингге къатышханла, Кырымны халкъына болушлукъ этерге хазырлыгыбызны билдиребиз эмда Къабарты-Малкъарда жашагъанланы барысын да республиканы онуючуларыны, профсоюзланы федерациясыны эмда Халкъ фронтни регион бёлюмюню биркюнлюк иш хакъны Кырым республиканы къарындаш халкъларына болушлукъга бёлюню юсунден башламчылыкълары жанлы болургъа чакъырабыз.

Россейни халкъларыны бир юйорюнде биз ёмюр-ёмюрледе да бирге боллукъбуз!

Конкурс

Османланы Олеся - жылны айырмалы устазы

Тырныаууз шахарны 5-чи номерли гимназиясында «Жылны устазы-2014» деген конкурсу райондагы кесеги бардырылганды. Аны мураты хунерли педагоглары ачыкклауду эмда аланы келлендириуду, устазын даражасын кетюрюуду, алчы сынауну жайыуду.

Конкурсха шахарны эм элени битеулю билим берген учреждениеларындан он устаз кытышанды. Ала дерслерин кылай бардырганларыны юсюндөн видеоролик хазырлагандыла, профессионал сынауларын, шендою амалланы кылай хайырланганларын презентация халда кергюзтгендиле. Элбрус району жер-жерли самоуправление Советини председатели Отарланы Исмайыл башчылык этген жюрини кыаууму бла да ушакла бардырылгандыла. Конкурсантлагы профессии-

онал усталыкларына, билимлерине, адеп-кылыкларына, устаз деген атха тийишли болганларына бла кыалганларына кере багга бичилгенди. Жангы технологияланы кыйыматлы хайырлана билгенлерине, энчи сынауларын башхаладан айырмалы кергюзталганларына,

билим бериуну айнытыуну шендою амалларындан хапарлары болганларына, кеп адамны аллында кылай селешалганларына да эс бурулганды.

Конкурсха кыатышханла барысы да хунерли болганларын кергюзтгендиле, алай 5-чи номерли гимназияны инглиз тилден устазы Османланы Олеся уа айырмалы эди. «Мастер-класс» номинацияда уа Лашкута элни орта школуну малкяр тилден бла литературадан устазы Хаджиланы Фаризат, «Педагогика ишн презентациясы» дегенде уа Тынрыаууну 3-чю номерли школуну инглиз тилден устазы Налжан Черкуянова хорлагандыла. Конкурсантланы барысына да районну билим бериу управлениасыны грамоталары, свыйлы саугала да берилгендиле, хорлаганла уа дагыда ахча бла саугалангандыла.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.
СУРАТДА: Османланы Олеся Суратны автор алганды.

АКЦИЯ

Наркотиклени юсюндөн - ачык хапар

Терек шахарны 8-чи номерли школ-интернатында эм 1-чи номерли лицейинде тюрлю-тюрлю службаланы бла ведомстволаны специалистери абадан классланы окуучулары бла тюбешиле бардыргандыла. Аланы баш магъанасы - сабийле аман кылыккыга алданмай, эслерин саулыккыла жашаугура бурурча себеплик этиу болганды.

Жыйылууда наркоманланы юсюндөн «Точка невозврата» деген кинону кергюзтгендиле. Мында сабийле наркотик препаратла адамга кыаллай ауруула эм кыйынлыккыла келтиргенлерин кергендиле. Фильмден сора ол проблеманы юсюндөн ушак бютюдюда терен кызгалганды. Специалисте айтханнга кере, арт заманда нарко-

манлыккыла кюрешген эм аракыны ичмей туралмагъанланы кыауумунда жаш адамла аслам болгандыла. Андан калса, адамны башын тели этген дарманла бла да белгилесича кёбюсюнде ёсуп

келген телю кюрешеди. Ол а, биринчиден, кыары кыошхан, эслерин кючлеп жукълатмагъан ичгиледен - хар зат да аздан башланады.

КУРДАНЛАНЫ Сулемен.

Жаз кыайгырылула

Урлукъ себиу кыыстау барады

Кюн жылына барганы бла республиканы аграрийлери да кезиулю сабан ишлени башлагандыла. Шендо арланы, зынтыны эмда жашил кючлоруну урлугун себиу барады. Жазлык битиле, КМР-ни Эл мюлк министтерствосуну

пресс-службасындан билдиргенлерине кере, бу кундеде минг гектардан аслам жерге себилгендиле. Саулай а быйыл ала 225 минг гектарда ёсдюрюлюкдюле.

Кюзлюкклени хали да игиди. Быллай культурала 67 минг гек-

тарны аладыла. Алагъа шендо минерал семиртгичле салыу барады. Аграрийле бу жумушну беш минг гектарда тамамлап бошагандыла. Ызы бла уа заранлы кыурт-кыумурсхагъа кыажуа мадарла этиликдиле.

Бизни корр.

ТАБИЙГАТ КЮЧ

Жел хата келтиргенди

Озган бир ненча кюнню ичинде Бахсан аууунда кыаты жел уруп турганды. Ол Тынрыауузда кеп халеклик этгенди. Шахарны Администрациясыны таматасы Джаппуларны Руслан билдиргенне кере, Культура юнюн, «Бахсан» саулыккычюлеу спорт комплекси баш эм кыонаккыла кыалчуу корпусларында, 5-чи номерли гимназияны, дагыда бир кыауум билим бериу учрежденианы шиферлерин кыобарып атханды.

Жел «Тотур» деген ара стадионун аллында автобус тохтауучу жерни да ойганды. Андан тышында да, терекле да иги кесек аугандыла эм контейнерлерде багушла жоллагъа чачылгандыла. Бютюдюда бег а шахарга кирген жер багушдан толу болганды. Ол артыкыда алайда свалка болганы ючюн кеп жыйылганды.

Шендо төгерекни тазалау эм тапландыруу жумушла бла

тири кюрешедиле. Бир-бир жердеде, сёз ючюн, аугъан тереклени кесип кетиррге, багушчу жыр, юй башланы жамар ючюн, адамла кеслерин кыарыуларын аймайдыла. Болсада башында айтылганыча, уллу заран жетген объекте бардыла. Аны себепли жер-жерли власть органла республиканы Правительствосундан болушлуккыла излерикидиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Шимал Кавказ
кюн сайын

Сочиде транспортну жюрюую алгыннгы режимге кыайтады

Олимпиада эм Паралимпиада оюнланы кезиулеринде «Ласточка» электропоездеде адамла хакъ телемей айлангандыла. Ол эркинликни 4 миллион 764 минг адам хайырланганды.

Курорт шахарны оюучулары жамауат транспортну жюгюню мониторингин бардырып муратлыдыла, аны итогларына кере, хар маршрутда автобуса бла маршруткала кыаллай биришер замандан келип-барып турлукарлары тохташдырып ючюн. Битеу алып айтханда, пассажирлени ташыуну уллу эм орталык автобусадан 460-сы жалчытырыкыдыла.

Энчи экономика зоналары

резидентлерини биринчи семинарлары

«Шимал Кавказын курортлары» деген компания Кырачай-Черкесде Шимал Кавказ турист кластерни энчи экономика зоналарына резидентлени келтирив муратда бизнесменле бла семинар бардырганды, деп билдиргендиле ИТАР-ТАСС - ны корреспондентине предпритияны пресс-службасында. «Ол Шимал Кавказын курортлары» деген ОАО-ну белгиленген ишлерини чеклеринде бардырылган биринчи дерсди», - дегенди агентствону келечиси.

Кеслерини проектлерин жашауда бардырырга суйген предпринимательге Шимал Кавказ турист кластерде ишлене турган, кыш-жаз да ишле турлук Архыз курорт берилкиди. «Бизнесменле ишлене турган майдан бла, курорт хайырларына кыачан берилгики бла, энчи экономика зоналада резидентлеге налогла салыуда кыраланы жанындан этилик болушлуккыла ёчмелери бла шагъырейленерикдиле», - дегенди компанияны келечиси.

Энергия бла жалчытыуну ызына салгандыла.

«Боранны хатасындан кыйынлыккыга тюшген Астрахань, Волгоград эм Ростов областьлада электрокюч бла жалчытуу алгынча бардырылады. Кыалмух Республикада табиыгат келтирген заранлы кетерив ючюн а, иги кесек заман керек боллуккыду», - дегенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине жамауат бла байламлыккыла жюрюткен регионла аралы юлешуучу компанияны Департаментини баш специалистни Светлана Сидашова. 17-18-чи мартлада боранны хатасындан Ростов областьда 17 минг адам, Астрахань областьда 40 мингден аслам адам, Волгоград областьда да алай бир адам электрокючсюз кыалган эдиле.

Кыралыбызны регионларында -
культура арала суюерикдиле

Келе турган беш жылны ичинде гитча шахарлада россейли иги киноланы кенг жаяр муратда 50 культура ара кыраллыккыды, деп билдиргенди «Золотой витяз» деген кинофорумуну президенти, Россейни халкь артисти, культура жаны бла Патриарх Советни члени Николай Бурляев Ставропольда.

-Аланы ишлеуно юсюндөн оюуну кыралны Президенти эм премьери этгендиле, иши кыауумгъа уа мен башчылыккы этеме, - дегенди Бурляев. Аны айтханына кере, керти кино адамланы эрттеги телереге кыайтарырга, ниет байлыккыны кетюрюрге керекди. Коммерция кинематограф а фаида тюшюрюрге кюрешген бош затды. Ол кыралда сабий киноланы чыгарыуну жокъ болганы ючюн жарсыгъанын билдиргенди.

Осал кергенлеге - газет

Астрахань областьда сокурларгъа эм осал керген адамлагъа культураны юсюндөн газет чыгарып башлагандыла - битеу билдириуле Брайлни шрифти бла басмаланадыла. Аны юсюндөн ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине кезлери арургъан кыауулараны саулыккыларын игилендириу бла кюрешген социокультура араны-библиотекасыны директору Наталья Крайнова билдиргенди.

Биринчи газетде регионда болган бек уллу культура ишлени, жангы постановкаланы, театр премьераланы юслеринден материалла, атлары айтылган артистлени интервьюлары басмалангандыла. Газет библиотеклада сакъланып турлуккыду. «Ол чыккыганы кеп болмаган эсе да, аны бла онла бла саналган адамла шагъырейленгендиле», - дегенди учрежденияны директору. Аны айтханына кере, быйыл Брайлни дисплейлерин сатып алып план барды, ол а Интернетде башка алай газетлени окъурга онг берликди. Андан сора да, избирком айырылагъа Брайлни шрифти бла басмаланган брошюрала чыгарырга керекди.

Севастопольну школчуларын
солургъа чакъырадыла

Волгоградны башчысы Ирина Гусева кыарындаш шахар Севастопольну школчуларын каникуллары кезиуунда бизде солуккыду, деп чакъырганды. «Ол жууккы кезиуде жаз башы каникуллада эм жай каникуллада болсун», - дегенди ол, ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине бла ушак этгенде.

Гусева кюл салган чакъырыу Севастопольну башчысы Алексей Чалыйге жиберилгенди. «Волгоградчыла бек ырызды болуп кыонаккы этерикдиле кырымчылары. Чынты шухла болур ючюн, бирибиз бирибизни юслерибизден кеп билерге керекбиз», - деп айтылады чакъырыуда.

Андан сора да, Волгоградны башчысы севавтопюльчулагъа телеграмма жибергенди. Ол анда кыарындаш шахарда жашагъанланы барысын да Кырымны россейли кыралгъа кыайтханы бла алгышлаганды.

ТЮБЕШИУ

Жарыкълыкълны, сүймекликни эм озгурлулукълну поэзиясы

Тюнене, Малкър халкълны жангырыу кюн-не аталып, РФ – ни Жазыучуларыны союзуну члени, «Нюр» сабий журналны баш редактору, поэтесса Мусукаланы Сакинат бла тубешиу болганды. Аны «Жан» адабият клуб бла КЪМР – ни Профсоюзларыны организацияларыны биригиуо кырагандыла. Ингирге жазыучула, алимле, билим бериеуде ишленге, Абхазиядан келечиле эмда поэзияны суйгенле жыйылгандыла.

Белгилесича, тил бла литература маданиятны кыурайдыла. Быланы саклаган, айнытхан халкълны баш борчларындан бирине саналады. Жазыучула бла поэтле анга энчи эс бурганладыла. Ала-ны хайырындан биз сзюобозно ариулугуна, байлыгына тышонгонгелле турабыз.

Ол жаны бла Мусукаланы Сакинатны да кыйыны уллуду. Тубешиуде айтылганыча, аны поэзиясы чексизди, аны жарсытхан болумла магъаналыдыла. Ингирни ача, Марина Битокова аны чыгармачылыгыны юсюнден хапарлаганды. Ол «Жаз жауунла», «Эрттен чыкыда», «Юркген кийик» эм бирси назму жыйымдыкъларына энчи эс бурганды. Алада тиширыуу бла суймеклик бир бирден айырылмаган, жашауу ала-матлыгын кыраган болумладыла деген оюм асламды.

Жашауу тюз кьргюзторге, жигитини сыфатын, ниетин кереклисича ачыкларга чыгармачылыкга уллу келлю болмаган, арымай – талмай кюрешген Сакинатча инсанни кюлундан келликди. Бу шартланы барыны юсюнден да айтып, Битокова аны бир талай назмусун келден окуганды.

Мусукаланы кыз тегерегинде дунияны бир сейир сезеди. Ол а аны чыгармаларында ангылашынмай кълмайды. Назиклик бла бирге алада чексиз кыаруу, миллетине сакълкъл эсленеди. Аны КЪМР-ни Профсоюз организацияларыны биригиуюно таматасыны

орунбасары Галина Егорова да чертенди.

Биз бла сахнага профессор Эфендиланы Салих чыкыганды. Ол, март айны кюнлери малкър халкълга энчи болгланларын белгилеп, быллай жыйылыула миллетни келюн кетюрюп, халкълны культурасына кышумчулук этгенлерин белгилегенди. Салих Ибрагимович, Сакинатны

белгиле поэт, «Заман» газетни баш редакторуну орунбасары Беппайланы Муталип да оюмун билдиреге излегенди.

- Закий Кыйсын Мусукаланы Сакинатны юсюнден: «Бу кыызчык алыкча атын белгиле этерикки, аны чыгармачылыгы халкълын ехтемлендирликди», - дегенди. Биз бююнлюкде эгечибиз бу сзлеге кертчи болганын ачык кьребиз. Аны кесамат ишлери уа бусагъатда атлары унутула барган жазыучуларыбызны, урушка кетип кыйтмай калган жигитлерибизни жангыдан эсизбизге саладыла.

Журналда иши уа сабийлерибизни билимлерин есдюрюрге, быланы чыгармачылыкга келлендирерге жораланады. Жаз башы,

Жанатайланы Лидия Мусукаланы Сакинат бла.

Сарбашланы Азвор бла Гергьокъланы Халимат.

кьп ишленген адам болганын энчи чертип, мындан ары да жетишимли болуруна ышанганын айтханды.

Кыйсы поэтге, жазыучуга да кълам кыарындашлары билеклик, кел этдирселе, хычыуун кьрюнеди. Ингирде

тиширыуу, эмда поэзия бизни жашауу аламатыгына, ариулугуна айнандырадыла. - деп Муталип Азворович келгенлени Малкър халкълны жангырыуу кюню бла да алгышлаганды. Белгилесича, халкъл ийнагы

Зумакууланы Танзила Шимал Кавказны поэзиясында тиширыуу ауазын биринчи болуп аламан ачыкълалганды. Аны ызындан литературабызда кьп кызыланы назмулары жерлерин тапхандыла. Аланы санын да Мусукаланы Сакинат да.

Аны юсюнден поэт Табасойланы Мухтар да айтханды. Ол аны чыгармачылыгында биз кьп жашауу кертликке баша кьзден кыраганыбызны, кырачай – малкър жомакъланы экитомлугун басмага хазырлаганын да белгилегенди. Биз да, Мухтарга кышуулуп, жууук заманда ол быланы ючюнчю томун да жарашдырып деп ышанабыз. Жазыучу Зокаланы Зейтун а, Сакинатны новелларын Тургеневни гитче хапарчыкъларына ушаганларын айтып, сейирсиндиргенди жыйылганын.

«Жан» адабият биригиуюно башчысы Зарина Канукова, поэтессаны, битеу малкър халкълны да жуууклашып келген байрам бла алгышлап, аны «Анама», «Тангнга жораланган» деген назмула-

рын кыабарты тилде окуганды. Тубешиуде кеслерини оюмларын Черек районну администрациясыны башчысы орунбасары Байсыланы Харун, Сакинатны орус тилден бла литературадан устазы Жанатайланы Лидия да билдиргенди.

Ингирге Ахияланы Залина «Суймекликден жарыйды тизгиним», «Жаша менсиз» эм баша назмулары окуганды. Поэтессаны сзлерине жазылган чыгармаланы уа Сарбашланы Азвор, Асанланы Кулина, Гергьокъланы Халимат, Трамланы Люба ариу кырагандыла.

Мусукаланы Жамиля уа скрипкада аламан ариу сокыганды. Ахырында Сакинат, келгенлеге, профсоюзланы биригиуюлерине, Зарина Кануковага да жюрек ыразылыгын билдирип, мындан ары да халкълна кыулук этгенлей турлугун айтханды.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ
Нажабат.
Суратланы **ХОЛАЛАНЫ**
Марзият алганды.

БОРАКЪЧЫКЪ

Кюнчюк кюле кыарайды

Глашланы Владимирни кызы Лейлагъа 15 жыл толганды. Ол бусагъатда Огъары Жемталаны орта школуну 9-чу классны окуучусуду. Кеси да тууган элин, жууукъларын, ахлуларын, ана тилин, ата журтун бек сюеди, жаны кибик кьреди.

Лейла мындан арысында арымай-талмай харфланы, сзлени, айтымланы табигъатлары бла ёз жашауун бир эталса, аланы сойдюмлю жарыкъларындан эрикмей жашалса, айхай да, ол ууахтыда Малкърны, Кырачайны да айырмалы чыгармачыларындан бирине саналлыкды.

**Кюнчюк жарыкъл тиеди,
Бизге жылыу береди,
Кькден кюле кыарайды,
Бизге бир бек жарайды.**

Таулу кызычыкълны кыудуретни кеси бла бирге берилген факхусун, сзсюз, бутерт тизинден кыуралган «Кюнчюкге» аталган чыгарма да ачыкълайды.

Бюгон а биз Глашланы Лейланы бир белек назмусу бла сизни шагъарей этерге сюебиз. Ала кеслери да биринчи кере басмаланадыла.

**БЕППАЙЛАНЫ Муталип,
«Заман» газетни баш редакторуну орунбасары,**

ГЛАШЛАНЫ Лейла

**Учуп келди
жырчыгъым**

Ёсюп келеди кьк кырдыкчыкъл,
Учуп келеди жырчы чыпчыкъл,
Учуп келеди жырчы жырлай,
Бизни бир бек кыуандыргъанлай.

Биз кыуана жырчы чыпчыкълга,
Биз кыуана бийик таулагъа,

Биз кыуана терек чакыгъаннга,
Биз кыуана кюн да чыкыгъаннга.

Жаз

Бизге жаз жетип келеди,
Юйени жарыкъл этеди.
Юйге кюн тийип турады,
Жангы жашау ол кыраиды.

Кюнчюк

Кюнчюк жарыкъл тиеди,
Бизге жылыу береди,
Кькден кюле кыарайды,

Бизге бир бек жарайды.

Кюз арты

Жауунчукъ жауады, тыншыкъл шыбырдай,
Кюнчюк жокъл болганды булут чыкыгъанлай.

Чапыракъл, терекледе кълтырай,
Тюше жерге, жел бла да ойнай.

Бу жерни жасай торсон чапыракъл,

Жылы жерлеге учдула чыпчыкъл.
Кюнчюк тас болду булут кычагында,
Сууукъл келди кыач, кюз артында.
Кыра булутла деу кькню жапдыла,
Терекле чапыракъларын атдыла.
Сууукъл желчик ура-тюе башлады,
Жауунла, ырхыла жерге ташлады.

Шуёхлукъл

Шуёху болган байды,
Бир затдан да кьоркълмайды.
Шуёхла ойнай, ишлей,
Жолда бара биргелей.

Бир бирни да атмазла,
Шуёхлукълну сатмазла.
Сакъл болурла тенгликке,
Кьз-кыулакъл билекликке.

Юсюпчюк

Мени барды кыарындашым,
«Ариу татлы, алтын жашым,-
Дегенлей анга анабыз,-
Жангыз суйген жанчыгыбыз!»

Юсюпчюк аны атчыгы,
Акылтокъмакыды башчыгы!

Ол спортха бек бериледи,
Жыгышыуда кюрешеди.
Юй ишлерин терк бошайды,
Чабарга кесин бошлайды.

Юсюпчюк аны атчыгы,
Акылтокъмакыды башчыгы!

Мариямчыкъл

Кьзлеринде жылтырайды.
Кькню айы бла кюню,
Не кюнде да жылтады,
Татлы сзюо бла юйню.

Халиматчыкъл

Эгешчигим Халиматчыкъл,
Кькде учхан жарыкъл айчыкъл.
Кьз кыамата сыфатчыгъынг,
Кесингча ариу атчыгъынг.

Бир акылылы, бир тапчыкъл,
Кьз кыаматхан суратчыкъл,
Жарыкъл жюрекли кызычыкъл,-
Бизни ол Халиматчыкъл!

Тууган жерим

Агъаclarынг, сууукъларынг,
Тангда чапхан малчыкъларынг,
Ачыкъл жюрек адамларынг,
Бек кьп сени алтынларынг.

Алтын суучукъл, алтын агъач,
Ариу желчик, эрттен аяз.
Чырайлыгынг, тюз алтын чач,
Аман жеринг сенде болмаз...

Тартынама да мен санга

Тууган, суйген элчигиме.
Насып бек кьп мында манга.
Кыуандыгь да келгениме!

Эгечлерим

Эгечлерим бардыла,
Ариулукдан байдыла.
Намыс-ыспалдыла,
Бек айырмалдыла.

БУРУНГУ АДЕТ-ТӨРЕЛЕ

Ата-бабаларыбыз кыяллай байрамла кырагъангыла

Къарачай – малкъар халкъ, башхалача, кѣп тюрлю адет – төрели байрамлагъа тубегенди, кеслерин да жарыкъ халда ѳтдюргенди. Сѣз-сюз, аланы санында жаз башыны келгенине, сабан ишлеге аталгъан, тейрилеге жораланнганла уллу жерни алгандыла.

Мартда (тотур айда), кыш бла жай бир бирден айрылып, кюн бла кече тенг болгъанлары себепли жаз башы да келгенге саналганды. Ол кезиуде кыуанчла кыралгандыла. Аланы юслеринден орус, тыш кыраллы жолоучула да жазгандыла. Бизни алимле да статьяларында аланы кыялай тюрлю бардырылганлары толу кѣргюзгендиле.

Малкъар халкъны фольклорун, бурунгу адетлерин да уста билген Шахмырзаланы Саид «Таулуну календары» деген сейир этнография поэмасын кыюйганды. Анда ол ыйкъыны жети кюнюню, жылны ичинде онеки да айны юсюнден халкъда бурундан бери не айтылганын жыйышдырып, алай жазганды бу сѣз эсгертмени. Анда да бардыла тотур айда табийгъат бла байламлы болумлагъа аталгъан тизгинле: Жаз бла кыш айрылгъан кезиуде

Жылы, сууукъ желле туюш этерле.
Бичен бла малны бирге тергете,
Алгъыш эте, жаз кюнле да жетерле.
Онсегизи, жыйырмасы бу айны,
Кышны кыстап, жазны бизге чакырад.
Къарт ийнек да халжар тлопден ынгырдай,
Бузоучугъун бау мюйюшден чакырад...
Бу кюнлени кыуанч этип, таулула Бергендиле жырналаны юлешип,
Арпа, зынтхы, нартох, будай, тарыдан,
Къудору, пиринч да кышоп, биширип.

Жаз башы келип, ол кезиудеги сабан ишлени юсюнден бизге жетген материалла да сейирдиле. Алада биз малкъарлыла, къарачайлыла да төрели байрамлагъа кыялай уллу магъана бергенлерине туюшонебиз. Алимле билдиргенге кѣре, халкъ бек сакълагъан

төрели байрам «Голлу» эди. Ол жаз башыны, ол кезиуде ишлени, берекетни тейриси Голлугъа аталганды. Халкъ ол акъсакъл, жюто кѣзлю, алтын толу, бир кыолунда – тагъы, бирисинде – будайы болгъан къартды деп ийнанганды.

Төрели байрамны байчы (жрец) неда Тѳреге кирген халкъны аллында сыйы – намысы жюриюген къарт ачханды. Ол сыбызгъыда Голлугъа аталгъан макъамны сокъганды. Баш-

хасы уа, кыолунда уллу голпан бла чыгъып, алгъыш айтханды. Жыйылыуда той – оюн кесегин бек алгъа къарт кыатылла бла эр кишиле ачхандыла, сора кезиу жаш тѳлюге жетгенди. Ала, тѳгерекге туруп, тепсеуге алай баргандыла.

Бѳгли фольклорчу Къудайланы Мухтар жазгъаннга кѳре, ол кезиуде ортагъа Голлугъа ушатып, узун тон да кийип, жырчы чыкыганды. Жашла бла кызыла тейриге аталгъан тепсеуге баргандыла. Ала горен кырасала, ол кюню деп ангылагандыла, баразаланы уа узун туруп кѳргюзгендиле.

тирлик, берекет берликди деп ийнангандыла, аны кѳлюн алыр ючюн кырагъандыла кесин да.

Илмуда бѳгиленнгенича, быллай төрели адетледиле халкъ тепсеулени бла жырланы мурдорлары. «Голлу» деген тепсеу бла жыр да ол ѳмюрлден бери келедиле. Къудай улу мынга аталгъан статьясында тепсеу оюн халлы да болгъанды, тойлада да тепселгенди, деп белгилейди.

Байрамда жаш кызыны жаратса, бѳркюн башындан алып, аны анга кийдиргенди. Кызы а кыолунда, жомакъладача, байсейир кюзюсю бла чыкыганды, анга андан, мындан жаш тѳлю кышопулганды. Биз бу тепсеуно «Балкария» фольклор – этнография кырал тепсеу ансамбльни концертлеринде да кѳргенбиз. Жырны да оюн сахнадан айтхантай турадыла.

«Сабан той» да жылны бу кезиуиуде бардырылганды. Эр кишиле ишни кюн тийген жанындан башлагъандыла, ѳгюзле сабан агъачны тартхандыла. Берекетли адам жашил белги байракъ бла чыкыганды, ол жаз башыны белгисине саналганды.

Ызы бла ол Тейриден эр кишилеге кюч – кыарыу берсин, жерге жауунланы ийсин, мирзеуно да саулыкъ – эсенлик бла жыйярча эт деп тилегенди. Кѳп халкълача, къарачай – малкъарлыла да сабан ишлени аны атын жюриютген чыпчыкъ кыайхандан сора башлагъандыла.

Былайда айтыргъа керекди, Малкъарны беш да аузуну да бу байрамла башха тюрлю бардырылгандыла. Сѣз ючюн, «Голлу» асламында Уллу Малкъарда Уштулуда кыралганды.

Чегемде уа «Сабан тойгъа» «Гутан» дегендиле. Адамла ары аш – азыкъ келтиргендиле, бозаны, сыраны алгадан окъуна эркин хазырлагъандыла, къалач, хычин да кѳп болугъун керек эди. Ол заманда гыржын да эркин боллукъду деп ийнангандыла.

«Гутанда» биринчилик сабан чыпчыкъгъа берилгенди, жаш аны сураты ишленген таякъ бла чыкыганды ортагъа. Байрамлада, тойлада болуучу теке ни ролюн эр киши ойнаганды. Тонну ичин тышына айландырып, бетине теке ни кыбын кийип, кыолунда да къамичиси бла ол кюлюк, оюн туудурганды. Дагъыда малла сойгандыла, къуртхала уа таш салып, эр кишиле, кырманлыкъ кыюйу жауурунуна кырап, мирзеуно кѳп – аз боллугъун айтхандыла.

Былай төрели адетле, байрамла битеу тюрк тилли миллетледе да болгандыла. «Тууганлыкъ», «Науруз», баям, бек бѳгилдиле. Кертиди, муслийман дин киргенден сора ала бары да башха бет алгандыла. Алай жаз башыны байрамны этерге, ол кюн юйде аш – азыкъ да эркин болургъа керекди деген оюм а бюгюн да эскича эшитилмейди. Келигиз, бу ахшы төрени унутмаймык!

САРАККУЛАНЫ Асият.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Отличник эсенг, туюш азыкъ ал

Брюховец эл мюлк колледжде окыуыгъанла стипендиядан сора да, толу туюш азыкъ аладыла. Билимге тартыныуу колледжни оючулары татымлы аш бла кючлерге быйылны январь айында кѳлленген эдиле.

«Биз «бешлеге» окыуыгъанлары не бла кѳллендирге боллугъуну юсюнден эрттеден бери оюмлап келгенбиз. Кыолайсыз ююрлени окыуучуларын кѳллендирюу кыраллы жанындан бардырылмайды, алагъа социальны стипендияла эм субсидияла берилдиле. Окыууда иги жетишимле болдургъанлагъа уа ата-аналары, олигархала туюш эселе, не бла болушукъ этерге боллукъду? Колледжде окыуыгъанлары айлыкъ стипендиялары 1500 сомду. Ол ахча аш-азыкъгъа да жетишмейди.

Айтылгъан жангылыкъ бла уа биз жашланы бла кызыланы окыуугъа кѳллендиребиз. Жангылыкъ боллугъуну юсюнден алагъа алгъадан окыуна билдиргенбиз, кыш сессия башлангынчы дери окыуна.

Бу эксперимент отличниклеге январьда атлары жазылгъан абонентле беруу бла башланганды столовада кюн сайын 130 сомгъа азыкъ алып ашаргъа деп. Гыржын, жемеш, компот эм морс суула – айырырча затла аладыла. Берилген ахчагъа иги окыуыгъан студент ыйкъыны алты кюнюнде азыкъ ашаргъа боллукъду. Айырырча ашарыкыла уа бардыла. Ол а студентни айны ичинде тѳрт минг чакълы бир сомун айттырыкыды.

«Алгын мен юйде ашауучу

эдим неда ларѳкда бѳрекле, булккала алыучу эдим, энди уа аллай онгубуз бар эсе, аны нек хайырланмайбыз да? – дегенди биринчи курсну студенти Лилия Радченко. Хакъсыз туюш азыкъны ашагъаныны хайырындан студентле кюн сайын 100-150-шер сом чакълы бирни аяйдыла. Келер заманда механик боллукъ Николай Грицай бек иги окыуыду, жангылыкъны билгенден сора окыуу бютюнда иги бардыргъанды эм шѳндю отличникди.

«Ол башламчылыкъ окыуда бийик белгиле алыргъа себеплик этеди, – дегенди ючюню курсну студенти. «Бѳрекле» ючюн окыуу жарсыуу иш угъай – керек затды. Иги окыуыгъан студентле дагыда бир игилик барды: ала сойген ашларын

заказ берип алыргъа боллукъдула, сѳз ючюн картоф бла вареникленени неда чырламанлы.

«Биз аланы тилеклерин толутургъа кюрешибиз, – дегенди столованы башчысы Вера Колесник.

Айрымалылары хакъсыз аш бла жалчытыуу сынауун ол Брюховец эл мюлк колледж бюджет ахчаны кыоратмагъанды. Ол оюмну жашауда бардырыргъа агротехнопарк болушханды, социальны партнѳрлукъ болумлада ол отличниклени аш-азыкъ бла жалчытыууга миллион сомдан аслам ахча бергенди.

«Студентлени асламысы тирлик жыйыууга, техниканы хазырлаууга, ремонт ишлеге три кыатышдыла, бизде практиканы бардырадыла, – дегенди предпрятияны ди-

ректору Антон Балла. Ол иги окыуыгъан студентлени келир заманда ишге алыргъа айтады.

Студентлени учу аш бла жалчытыуу муратда Брюховец эл мюлк колледж кеси пекарнясында биширедит ѳтмек да. Студентле уа бахчалада эм столовада ишлейдиле. Алай бла учуреденияны кесини картофу эм тууар эти жетишмилли болады.

Битеу алып айтханда, жангычылыкъ не файдя береди? Ма шартла: колледжде абонментлени кийиргинчи отличникле 89 бола эдиле, ахыр кыш сессиядан сора ала 186 болгандыла. Колледжни оючулары келир жылда аллай студентлени санын кѳбейтир муратлыдыла.

«Российска газета - Неделя».

Эсе туту

Ол бизге кыачан да юлгюдю

Мени аппамы, Локияланы Хаматгерийни, Кыашхатау да танымаган адам болмаз эди. Мен ол ауушхандан сора тууганлыкыга, юйорюбюз анга берген хурметни кере, аны чынтты адамлыкыга, кыйынлыккага да тезомлюгюно юсюнден эсгериулерине тынгылай, эски суратлагыа кыарай, кесим да аны бек иги таныгачча болама.

Аппамы сабийлиги кыйын уруш жыллага тышген эди. Атасы, фронтха кетип, урушну биринчи жылларын да окуна елгенди. 1944-чу жылны март айында юйорге битеу таулу халкы бла Орта Азияга кечерге тышды. Алай, хата кеси келмейди дегенлей, аналарын да жалгын дау этип, тутмакыга атадыла. Огурлу, жандауурлу, харф танымаган Кеккээню, кыралны жаууса деп, беш баласын да ёксюз этип кыоядыла.

Хаматгерий сабийледен тамата эди. Юйорню сакылар ючюн, ишлерге барады. Агач усталаны бригадасына кыошулуп, не кыйын ишни да этерге кюреше эди. Ол кесини гитче эгешчиклерин бла кыарындашчыкларын ёломден сакылаганды.

Ол Кызыл-Кыа шахарны кыруулу бригадаларында эм «Шахтастройда» ишлегенди.

Урунууда болдурган жетишимлери ючюн ВЛКСМ-ни Ара комитетине айырылган эди. Ишинде жетишимлери ючюн анда шахарны бир орамына аны аты аталганды.

1958-чи жылда тууган эли Кыашхатауга кыайтхандан сора аны хунери эллиле-

рине бек керек болганды. Жангы журтла салып, жашауну кыуарга тынч тойюл эди. Бригаданы таматасы болуп отуз жылны ичинде ол кеп мекям, мал тутхан комплекс ишлеп, халкына жараганды. Ол заманда да аппам, заман табып, жууукларына угыай, бош эллилерине да юйле сюерге болушханды.

Жаш заманында окуна адамланы тегерегине кыяргыа сейир фахмусу бар эди аны. Ала анга бек ышана эдиле. Туккумда ол тамата болмаганылыкыга, кыуанчда, бушууда да оноун, сёзюн кепле излегендиле.

Таулу намысха хар заманда да сакы болганды ол, сабийлеринден, туудукларындан да аны излегенди. Аны оюмуна кере, юйор таматала сабийни гитче заманындан окуна туккумну, элни, саулай миллетни сюерге, аланы алларында айылы болмазча юйретселе, ёсюп келген сабий аланы даражаларын эниш этмезге кюреширкиди, ата-бабаланы кыызыны бетлерин жерге кыратмайым деп.

Жарсыугыа, аппа жаланда 64 жыл жашаганды. Сабийлигинден бери кыара иште урунуп келгени да кыосхартхан болур эди аны ёмюрюн. Аны жарык, огурлу ышаруу, суйдюнюл кыарами «юйорюбюзню атын аман бла айтдырмагызы» деген осуят сёзлери бизни эсибизден бир заманда да кетерик тойюлдюле. Аны жашауу бизге юлгю болганлай кыалганды, кыйын халлада да игиликке ийнанырга юйретеди...

ЛОКИЯЛАНЫ Изабелла.

ЭРКИН ТУТУШУУ Дунианы кубогунда - экинчи

Америкада эркин тутушуудан дунианы Кубогу ётгенди. Ол даражалы эришулеге Россейни жыйымдык командасыны санында бизни жерлешибиз Анзор Уришев да кыатышханды. Жаш биринчи сермешинде окуна Украинаны келечисин, дунианы чемпионун Ибрагим Алдатовну хорлаган эди.

Болсада экинчи кере тубешиуунде Олимпиада оюнланы

призёру иранлы спортчу Эхсан Лашкари жерлешибизден онглу болуп чыгады. Анзор анга 2:1 эсеп бла кыытырады эм финналда экинчи жерни алады.

Эришуледе команда эсепге иранлыла биринчи, Россейни жыйымдык командасы экинчи эм американыла ючюнчо жерледе тохтагандыла.

Бизни корр.

БОКС

Ахшылыкыга алланган турнир

«Псыгансу» спорт комплексе «Спорт-терроризмге бла наркоманияга кыажанду» деген ат бла 1996-1997 жыллада тууган юниорла бла абадана кыатышып боксдан республикалы турнир бардырылганды.

Финалда 17-19 жыллары болганланы арасында биринчи жерлеге Тогузаланы Ибрагим, Энейланы Кязим, Бабаланы Зейтун, Макытланы Хасан, Тилланы Хусей, Рахыланы Асхат, Чочайланы Зафир, Черкесланы Ислам, Атабийланы Ахмат, Аккулланы Алим, Мокьаланы Магомед чыккыгандыла.

Энчи саугыалагыа «Кыарганла жартханлары ючюн» деген номинацияда Бёзюланы

Ислам, Черкесланы Ислам а «Ариу техника кёргюзгени ючюн» саугалангандыла.

Эс буругуз

Кьоркыуусуз жюрююню жалчыта

2014 жылда 15-чи мартдан башлап Нальчикде Кыабарты-Осетинская орамла бирге кыошулган жерде Шорс орам жанындан келе туруп баш светофоргыа кыошак секция салыннганды. Ол автомашиналары сол жанына барырларына эркинлик береди. Аны хайырындан былайда, эки жол бирге кыошулган жерде, автомашина кеп тохтап турмай, алайдан терк кетерлерине онг бергенди.

Нальчикде автомашиналары жолда тап, бир бирлерине чырмауук этмей, жюрюрлерин кыуарауда ол жангыз тюрлениу

тойюлдю. 2013 жылда декабрьде Идаров орамны эки жаны бла да тротла тартылганлы, адамлары жолдан ёте туруп ачыулары азайганды.

Кыарал автоинспекция республикада жолда кьоркыуусуз жюрююню жалчытыр ючюн, кеп мадарла этеди. Былай затны эсигизге салабыз: 2014 жылда 6-чы апрельге дер кезиуде КьМР-де МВД-ны ГИБДД-сы Кешоком эм Ногмов орамлада автомашиналары жюрюулерин тюрлендириуу бла байламлы оюмларын, предложениларын айтырларын сакылайбыз. Ала КьМР-де МВД-ны Жолда жюрю-

уно кьоркыуусузлугууны кыарал инспекциясыны бу телефонларына эрттеникде 9 сагьатдан башлап ингирде 18 сагьатха дер кезиуде:

- телефон факс: **8(8662) 49-58-07**,
-сау сутканы ичинде сёлеширге боллукь телефон: **8(8662) 96-23-22**.

Андан сора да, былай электрон почтагагыа письмо жазарга боллукьдула: **dn.07gidaa@yahoo.ru**

Россейде МВД-ны Нальчикде Управлениясыны пресс-службасы.

Ыйыкыга хороскоп

21-чиден 30-чу мартха дер кези

Кыочарла. Айны бек иги кюнлери. Аха бла байламлы битеу сорууланы тамамлаялыкысыз. Жашауугуз да мындан ары сиз суйгенча барлыккыды.

Танала. Бир ызга болган проблемаларыгызы тындыралыкы туюлсюз. Бир жерге да ашыкмагызы, керексиз кыошак борчланы да кесигизни боюнугузга алмагызы. Хар зат да тап боллукьду.

Эгизле. Иги танымаган адамларыгызыгыа ич дуниягызыны ачмагызы. Бу ыйыкыда жангылычла этерге боллукьсуз. Жангы жумушланы башламагызы.

Айрычабакыла. Болушлукь этерге суйген адамларыгызыгыа болушугуз. Тыймагызы кесигизни. Солуу кюнле жандауурлукь ишле этерге бек игидиле.

Асланла. Бу кюнледе ахшы тюрлениуле боллукьдула. Солугуз, кыаруу алыгызы алагыа туберге хазырланырча.

Кызыла. Сизни юйорюгюзде бир бирни иги ангылайсыз, бир биригизни тутасыз. Юй жумушланы асламысын бу кюнледе кесигиз суйгенча тындыраллыкысыз.

Базманла. Юйюгюзде болган мебельни бир жерден бир жерге кечюрюгюз неда жангы харекет сатып алыгызы. Сизге бусагыатда не жаны бла да тюрлениуле керекдиле.

Акырапала. Сабийле бла арагызы иги болур ючюн, этген жумушларын жаратханыгызыны билдиргиз. Алагы аны сылтауу бла бир иги сауга этигиз.

Садакычыла. Осал кюнле туюлдюле. Башха жумушлагыа бёлюнмегенлей, эте билген ишигизни бардырыгызы. Эшитген хапарларыгызы тынгылагызы, нек дегенде анда сизге керекли затла да болурла.

Текемюйюзле. Суймей эсегиз да жыйлып турган проблемаланы кетериге керекди. Заман сакыламайды.

Суукыула. Бир узакь жерлеге барып, жангы затла кёрген да аман туюл эди. Бусагыатда юй бла байламлы жумушлагыа эс бурургыа аламан туюлдю.

Чабакыла. Бу ыйыкыда бир адам бла да туююшмегиз. Ол асыры тереннге кетерге боллукьду. Кесигизни ачыуугузну башхаладан алмагызы. Аланы терликлери жокьду.

ПОЛИЦИЯ

Сёлешигиз, билдиргиз!

Аманлыкь ишле кыайда, кыачан болганларына да кыарамай, аланы юслеринден билдириулены ич ишлени органлары сау сутканы ичинде аладыла. Билдирлиги болган бар эсе, ол аладан бирине барып айтыргыа неда почта бла жиберирге, телефон, телеграф бла сёлеширге боллукьду.

Хар тюрлю аманлыкь ишлени, жарсыуланы, тарыгыууланы юслеринден информацияланы Россейни МВД-ны Нальчикде Управлениясыны дежурный бёлюмлери сау сутканы ичинде бу адреследе аладыла: Байсолтанланы Алим атлы орамда 11-чи «А» юйде, Ногмов орамда 47-чи юйде, Кыабарты орамда 193-чо «А» юйде.

РФ-ни МВД-ны Нальчикде Управлениясыны дежурный бёлюмюню телефонлары: **49-46-02, 77-05-74, 74-07-33**.

Полицияны Нальчикде 1-чи бёлюмюню дежурный: **49-40-42, 42-20-28**.

Полицияны Нальчикде 2-чи бёлюмюню дежурный: **49-57-29, 96-33-44, 49-56-99**.

РФ-ни МВД-ны Нальчикде Управлениясыны пресс-службасы.

Концерт

Рояльга жораланган сейирлик ингир

Орта күн СКГИИ-ни структурасына кирген культура бла искусстволаны колледжинде «Сени Уллулугунг Рояль» деген ат бла концерт – лекция болганды. Анда, бу сейир инструментни юсюнден хапарлап, музыкантла уа белгили композиторланы чыгармаларын эшитдиргендиге. Ары жаш пианистле, студентле, классикалы музыканы суйгенле да келген эдиле. Бу проектни башлаган республикада фортепянодан белгили устаз Е. Е. Төрүшкинады.

Колледжде ишлегенле концертте тынгылы хазырланганларын көргөзгөндиле. Ары кире барганлай, фойеде 1-чи номерли Искусстволаны школуна рояльга, музыкага аталган суратлары кыуат бере эдиле. Жаш художникле кеслерини хунарлерин ачыкылагандан сора да, музыка бла байламлыктарын баямлагандыла.

Тюбешиуну В. Устинов ачканды. Ол алга «Фацциолли»

деген фильмин көргөзүп, анга комментарийле да этгенди. Мында рояль кыалай тюрлю ишленгенини юсюнден айтылганды. Назы тереклени көргөзүп башлап, бу музыка инструментни аладан ишлегенлерин билдиргенди. Агаччаны араллы шейкеге ишлегенлерин билдиргенди. Агаччаны араллы шейкеге ишлегенлерин билдиргенди. Агаччаны араллы шейкеге ишлегенлерин билдиргенди.

Ызодда болганын, рояльни анда бай адамлага, ол санда араллы шейкеге ишлегенлерин да билдиргенди. Инструмент бир тюрлю формада чыгады, жаланда бир кере, заказ этгени тилегин толтура, кемеге ушатхандыла аны көрюмдуюн. Ол фортепянону бир тюрлюсюдү, кеси да андан эсе кеч чыкканды. Аны салонлага салгандыла, концерттеде хай-

ырланганла да бардыла. Бизни республикада ала концерт залда, искусство жаны бла окуу юйледе да бардыла. Концертте сахнада экиси жым – жылтырай сөөлгөндиле.

Сора Устинов, залдагы сабийлеге айланп, рояльни жарашдырылганына кыраарга чактырганды. Аны туюктери кыалай ишлегенлерин, ала тауушну кыалай тюрлю чыгарганларын да көргөзгөндү. Жашчыкыла бла кызычыкыла, анга соруула берип, ачылып

Моттайланы Тимур бла Э. Мехтиева.

В. Устинов сабийле бла.

турган туюккеле тийип – тийип да көргөндиле.

Андан сора сахнага музыкантла чыккандыла. Концерт бир неча бөлүмдөн кыурапган эди. Аны жарашдырган рояльни хар тюрлю жанындан да ачыкыларга итингендиге. 17-чи ёмюрде композиторла музыкаларын клавесинге деп жазган эселе, ардан-архта ол инструментни онглары кенгере, чыгармаланы анда согуп башлагандыла.

Сёз ючюн, Бах музыкасын клавесинге деп кыураганды, энди аланы концерттеде фортепянода, рояльда эшитдиредиле. Ол күн да студентле Бахны, Моцартны, Рамону, башчаланы да музыкаларын соккандыла.

Шопен, Шуман, Лист – закый композиторла, кеслери да ала мат музыкантла эдиле. Ингирде аланы чыгармалары, кырауучулары кёллерин кётюрюп, озган ёмюрлеге элтгендиге. Жаш пианистле М. Бахтиева,

О. Шербакова, И. Малухова, А. Харченко усталыкыларын көргөзгөндиле, жыйылганла артыкыда С. Тырнавскийни жаратханларын узак созулган кыарсла бла билдиргендиге. Устаз Л. Шпильберг сохталары бла хазырлаган номерле да концертте энчи кыуат бергендиге.

Ингирни андан ары бөлүмлерини программасында фортепяно бла бирге башка музыка инструментлеге деп жазылган чыгармала эдиле. Алай бла сахнага Моттайланы Т. бла Э. Мехтиева, А. Дадали бла Н. Караева да чыккандыла.

Сёзсюз, жыйылыну ахыры кырауучуну эсинде кеп заманга дер кыаллыктыды. А. Пьяцолланы «Либертангосун» бизни музыкантла дайым да кыошадыла репертуарларына. Хар жолдан биз а анга биринчи кере эшиткенге тынгылайбыз. Битеуда концертте кыатышхан пианистле, бирден чыгып, импровизацияларын эшитдиргендеринде уа, Аны Уллулугу Рояльга аталган концерт ариу нотада бошалганды.

САРАККУЛАНЫ Асият.
Суратланы автор бла
ТОЛГУРЛАНЫ Камал
алгандыла.

Жаш художниклени ишлери.

Алгыышпау

Огурлу ишлери бла намыс, хурмет патханды

Партия ишге кеп жылланы жаны-кыаны бла берилип, алга профессионал халда, арта жамаутны келечисинча ишлеп, Кыбардокъланы Якубу жашы Махти тюзюккю, тенгликни, мамырлыккыны, огурлулуккыны, кыарындашыккыны ниетлерине кертчи болганлай келеди. Аланы башчылыкка алып, ол Кыбарты-Малкыарда мамырлыккыны бла ырахатлыккыны саклауга улуу кыйын салганды.

Малкыар культураны бла миллет адет-төрөлени саклау, аланы айнытуу жаны бла да кеп зат этгенди. Тюрлю-тюрлю жыллада республиканы кыйын политика эм социальный кезиуледе ол кеси тутхан ниетден арта турмаганды. Аны ючюн анга кырал власть органла бек ышангандыла, хурмет этгендиге, жамаут а намысын көргенди.

Бюгонюкде Кыбардокк улу Чегем районда Пен-

сиячыланы союзуна башчылыккы этеди, аны бла бирге КРПФ-ни республикалы комитетинде кадрла бла байламлы комиссияны председателиди. Коммунистле анга бек магъаналы ишни ышанганлары да шагъатлыккы этеди аны даражасы улуу жюриюгенине. Адамда бек алга адежликни, таза ниетиликни, ётюрюк айта, алдай билмеулуккю, ышангылыккыны багъалы кере, Махти Якубович башчала бла кесин ма ол ышанлауга таянып жюрютеди эмда жаш төлюге юлгю болганлай кыалады.

Хурметли Махти Якубович!

КРПФ-ни Кыбарты-Малкыар республикалы бөлүмюно атындан Сизни тууган кюнүгюз бла жюрегибизден алгышлайбыз. Насып,намыс, ёхтемлик да мындан ары да Сизни жашауугызда жол нөгөрлеригиз болуп келсин! Сизге кийик сауукта, ырахатлыккы тежеибиз.

ФЕСТИВАЛЬ

«Шуёхларыбызны ышарыуу»

Кыбарты - Малкыарны Культура министерствосу республикада жашаганланы, кыонакъланы да РФ-ни халкы артисти Али Тухужевни хурметине аталган «Улыбка друзей» деген жыл сайын Шимал Кавказы театрлары араларында бардырылган фестивалга чакырады. Байрам 1-чи апрельде Кырал концерт залда 18.00 сагъатда башланырыккыды.

Анда биз сахнада суйюп тюбеучо чамны усталарын, белгили эстрада артистлени да көрлюккю.

Соруулары болганла бу телефон бла сёлешсинле: 44 – 22 – 10.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип
(баш редактору орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редактору орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамаут-политика бөлүмюно таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кыоруулау жаны бла Кыбарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмага КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графикте кере

19.00 сагъатда кыол салынады.

20.00 сагъатда кыол салынган

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГАНЛА:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасары; Зезаланы Лида (1,2,3,4,5,6-чы бетле), Мисирланы Лейла (7,8,9,10,11,12-чы бетле) - корректорла.

Тиражи 2640 экз. Заказ № 548

РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru